

על החשוד

יום ד', 11.1.1995, "בשבט תשנ"ה" ■ שנה 52, גליון 15675 ■ 2.90 ש"ח

עיתון יומי • מדיני • כלכלי •

תרבות ואמנות

לגעת במצפון הציבורי

נתן גרוס

לה צורות משלה שעומדות לרוב בסתירה להנצחת הפרט, הנצחה אישית שבלב. מי שסולד מ"חגיגות" לאומיות שאין בכוחן להשקיט את כאב הלב, יעשה לו את הדלקת נר הזכרון באופן פרטי, בקרב ידידיו או אולי בקבוצות קטנות של ידידים שקולים, ויניח להמוני העם לפעול כמינהגם.

גילי מייזלר, בן 33, עדיין מחפש את דרכו בשטחי אמנות שונים. הוא למד הרפסות בסדנה בירושלים, קררות בבצלאל, הגיע לתואר ראשון בקולנוע, וממשיך לתואר שני בספרות עברית באוניברסיטת תל-אביב. אם אמנם הוא יוצא נגד הפיכתו של האבל האישי לאבל קולקטיבי, נגד הנסיון להרוס את פינת הזכרון הקטנה שיש לכל משפחה שכולה בביתה – אזי אין זו אלא מלחמה עם טחנות-רוח. הם ימשיכו למכור באתר ההנצחה כובעי מצחיה עם הדפסה של טנק המרכבה, חולצות ומערכות קפה עם סמל השיריון, טנקים להרכבה וסטיקרים עם תת-מקלע "עוזי" ועליו הסלוגן: "ישראל-עוזי DOSE IT"... כל אלה ופריטים נוספים אסף וקנה גילי במקום.

מה שנוגע לכאב ושכול, צריך לראות את הדבר במימד הזמן החולף – שאיתו גם אנו חולפים, וההיסטוריה נכנסת לסיבוב נוסף. הפינה הביתית תצטמק עד חיסולה בדור הבא, ותשאר דווקא האנדרטה בלטרון כערך – חינוכי? אנטי-מלחמתי (אולי, הלוואי)? סמל הזדהות לאומית עם לוח השמות.

תערוכות באות ותערוכות הולכות. אם משחק לאחת מזלה, היא זוכה להדים בעיתונות. אחרות נארזות ומאוחסנות מבלי שיסקרו אותן, והאמן שרצה להביא את בשורתו אל הקהל חוזר מאוכזב, תוך תקווה שאולי בפעם הבאה יגלו את המסר שהוא משדר (או מצייר). וישנן תערוכות, שההד שלהן נשמע גם לאחר שירדו למרתף. תערוכה כזאת, שרצתה לעורר הד ולגעת במצפון הציבורי, התקיימה לא מכבר בגלריה "לימבוס" בתל-אביב.

גילי מייזלר, אחיו של השריונאי גיורא מייזלר, שנפל במלחמת יום הכיפורים, יצא למלחמה פרטית נגד מנהגי ההנצחה הציבורית של חללי המלחמות. בשלושת מוקדי התערוכה הוא הציג מזכרות שונות, בעיקר מן ה"זיכרון הלאומי", אשר אסף בעיקר באתר ההנצחה של השריון בלטרון, תוך כוונה לצעוק נגד חוסר הרגישות וחוסר הטעם הטוב, ונגד מיסחור המוות ההירואי, המשתולל באתר זה ואולי באתרים דומים בארץ.

עם זאת, את השאלה העקרונית יש לשאול במישור אחר: איך להנציח חללי המלחמה בלי להנציח את המלחמה? המוסד להנצחה בחר מכל מקום להנציח את המלחמות יחד עם חלליהן – כי אנו מחנכים ומתכווננים לעוד מלחמות, ולכן עלינו לגדל דור לוחמים חדש. בהנצחה הממלכתית, הנצחה המונית לאלפי הנופלים, יש